

כ' אלול ה'תשפ"א

ירושלים	18: 29	19: 47
ת"א	18: 51	19: 49
חיפה	18: 41	19: 49
באר שבע	18: 50	19: 48

איילון של צהלה

פרשת "כי-תבוא"

משותק הוא ל"ע בכל חלקי גופו, ואין הוא מסוגל להזיז בכוחות עצמו שום אבר! כתינוק קטן מאכילים אותו ומשקים אותו ומטפלים בו במסירות... "והנה אני כאן" מסיים רבי זושא את הסברו – "שוכב לי בנחת ליד התנור הבוהר ומחמם את גופי הקפוא ונהנה מצל קורת גג הנעים המסוכך עליי מרוחות ומגשמים, וכאשר אני מצליח להזיז לבד יד או רגל או להתהפך בכוחות עצמי מצד אל צד – נזכר הנני מיד ב"אושרו" וב"עושרו" של מארחי הקודם וכולי מתמלא ברגשי גיל ושמחה על מה שיש לי, וכך אני מודה לה' מקרב לבב על כל מה שנתן לי כמתנת חנם, ומאושר אני בחלקי ובגורלי הטוב שעולה פי כמה על חלקו של העשיר האגדי הלה ששמו נישא בהערצה ובקנאה בפי כל!" רבי זושא מאניפולי לימד את מארחו לקח עצום שלא ישכחנו לעולם – בטרם תבכה ותתלונן על מה שאין לך, עצום ענייך לרגע ותחשוב על מה שיש לך, כמה מתנות יקרות ונפלאות נתן לך ונותן לך ה', כל הזות יד, כל נשימה, כל עין הרואה טוב, אוזן השומעת מצוין, וכאשר סל המתנות גדול יותר ויקר יותר – תכונה טובה, משרה מכובדת, ילד מחונן, דירה נאה, והרשימה רק יכולה להתארך עוד ועוד, כמה צריך לשמוח על כל מה שיש ולהודות לה' מעומק הלב על כל החסד וכל הטובות.

אומר הרמב"ן: "ואין לעליון חפץ בתחתונים מלבד זה שידע האדם יודה לאלוקיו שבראו. וכוונת רוממות הקול בתפילות, וכוונת בתי כנסיות וזכות תפילת הרבים הוא שיהיה לבני"א מקום שיתקבצו ויודו לאל שבראם והמציאם, ויפרסמו זאת ויאמרו לפניו בריותך אנתנו."

בירושלים חי יהודי צדיק וגאון מופלא ששמו רבי ישראל זאב גוסטמן שהיה ראש ישיבה מפורסם ודיין בבית דינו של רבי חיים עוזר זיע"א. מידי פעם הגיעו בני אדם לביתו וראוהו משקה את עצי וגידולי הגינה שבחצר ביתו, הם הרגישו כמובן אי נעימות, ואחד מהם הציע שתלמידיו השיבה הם שיעשו את המלאכה שאינה יאה לראש ישיבה, אך הרב גוסטמן אמר להם בפסקנות שלא יתן לאף אחד לגזול ממנו את המצוה של "הכרת הטוב".

כולם השתוממו מה הקשר בין הכרת הטוב לבין השקיית עצי הגינה? והרב גוסטמן אמר להם אספר לכם סיפור: כידוע לכם, הייתי תלמידו של הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל עוד לפני מלחמת העולם השנייה, והייתי נוהג לשוחח אתו ולהתפלפל עמו רבות בדברי תורה.

יום אחד טיילנו ביער אגב דברי תורה, ולפתע הצביע רבי חיים עוזר על שיח מסוים ואמר לי, אתה רואה, מזה תזהר, לעולם אל תאכל מעלי השיח הזה משום שהם רעילים. הבטתי בו בתדהמה, לא הייתי ידוע בתור אחד שנוהג לאכול שיחים לארוחת בוקר או כל ארוחה אחרת, לא הבנתי מה הוא רוצה ממני, אבל ר' חיים עוזר המשיך לשיח אחר, את השיח הזה אתה יכול לאכול בשקט, אם זה לא ירוק כדאי לך לאכול, זכור את זה היטב. הבנתי שר' חיים עוזר לא מדבר סתם, והתחלתי לשתף איתו פעולה, איך אוכלים שיח? שאלתי, הוא הסביר לי מה עושים בעלים, כיצד טוחנים אותם באצבעות עד דק, ומערבבים במים, הוא הסביר לי כיצד מחממים את העלים באש ובשמש, והסביר לי איזה חומרים יש בתוכם, נדהמתי מבקיאיותו.

גם למחרת יצאנו אל היער והוא הראה לי עשרות שיחים וצמחים, פטריות וכו', והוא אף נתן לי סימנים מזהים מהו צמח רעיל ומהו בריא ומזין, אפשר לומר שעברתי קורס קצר לזיהוי הצומח בלי לדעת מדוע זה נחוץ.

שלשה חדשים לאחר מכן כבשו הגרמנים את העיירה, ואני הצלחתי בחסדי ד' לברוח ליער עם מספר בחורים, כעבור יום אחד חשנו רעב איום, ואז הבנתי לראשונה היטב מהו הצורך שראה ר' חיים עוזר בשעתו ללמדנו תורת השיחים, התחלתי לבחון את העצים ובתוך כדי הליכה אמרתי לחברי את זה תקטפו, בזה אל תגעו, הם הביטו בי כמשוגע, אך לבסוף רקחתי לי מרקחת והגשתי להם לאכול, הם אכלו שבעו ואפילו הרגישו שנכנסו בהם כוחות חדשים.

רק אז סיפרתי להם בזכות מי אני בקי בכל תורת הצמחים, מהצמחים האלה ניזונו כל ימי המלחמה, וב"ה עליתי לארץ ויש לי תלמידים כאלה חביבים, כל כך חביבים שבדאי לא יגזלו ממני את מצות "הכרת הטוב" לבורא העולם ולצמחים שהצמיח שהצילו את חיי. האם אינכם חושבים שלהשקות צמחים זה הכרת הטוב ראוייה....

פרשתנו מהווה גשר מעבר בין חלקו המרכזי של ספר דברים - בעל אופי חקיקתי - לבין סיום הספר. את חטיבת 'נאום המצוות' שקראנו בפרשות האחרונות, חותמות שתי פרשיות הלכתיות שבראש פרשתנו: מצוות הבאת ביכורים ומצוות ביעור מעשרות בשנה השלישית. המייחד את המצוות האלה, היא האמירה והווידי המתלווה אליהן.

"ובאת, אל-הכהן, אשר יהיה, בימים ההם; ואמרת אליו, הגדתי היום לה' אלקיך, כי-באתי אל-הארץ, אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו." (כ"ו, ג')

ומפרש רש"י: "ואמרת אליו – שאינך כפוי טובה".

יסוד עבודת האדם את בוראו, מושתת על הכרת הטוב.

מתוך שמכיר בכל הניסים והנפלאות שנעשו לעם ישראל בכלל, ומתוך שמכיר בכל החסדים והטובות שנעשו עמו ועם משפחתו בפרט, מודה הוא על כל הטוב שקיבל, ומשעבד עצמו לעבודת הבורא שהטיב עמו.

"וְעַתָּה, הִנֵּה הִבַּאתִי אֶת-רְאִשֵׁי פְרֵי הָאֲדָמָה, אֲשֶׁר-נִתַּתָּה לִּי, ה' הַנִּחַתָּו, לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ, וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ, לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ." (שם, ו')

ואמנם לשם כך צריך האדם להתבונן בכל הטובות שניתנו לו, כדי שידע על מה, ועד כמה יש לו להודות, וכפי שכתב הרמח"ל ז"ל (מ"י פ"ח): "ואמנם מה שיכול להגביר ההתעוררות (לעבודת ה') הוא ההסתכלות ברוב הטובות שהקב"ה עושה עם האדם בכל עת ובכל שעה. והנפלאות הגדולות שעשה עמו מעת הלידה עד היום האחרון, כי כל מה שירבה להסתכל ולהתבונן בדברים אלה, הנה ירבה להכיר לעצמו חובה רבה אל הא-ל המטיב לו, ויהיו אלה אמצעים לשלא יתעצל ויתרפה מעבודתו..."

מסופר על הצדיק רבי זושא מאניפולי, אשר היה נודד לגלויות רבות ורחוקות, והיה מעורר בתשובה ומקרב נשמות אל יוצרם בכל מסעיו וחניותיו. פעם אחת, נקלע בליל חורף סוער וקפוא למקום נידח, עטוף היה בבגדים בלויים מלאים חורים וטלאים שאינם מתאימים אף ללילות הקיץ, וכל גופו רעד מכפור ומרעב. זמן רב ניסה לחפש אחר קורת גג ללון שם בליל הסערה הנוראה, עד אשר הבחין ממרחקים בנקודת אור זעירה וזירזו צעדיו לכיוון האור. מה שמח להיווכח כי הצליח למצוא מקום לינה באכסניה יהודית, הגם כי בעל הבית רחוק היה בהתנהגותו ואורחותיו מהדת היהודית. לאחר הפצרות ותחנונים, ניאות להכניס את רבי זושא לביתו בהצביעו לעבר פינת התנור בירכתי הבית – שם יניח צדיק ראשו וישכב בשקט.

הצדיק רק מניח ראשו, והנה נשמעת מפיו אנחת רווחה: "האח! מה טוב לזושא!", "כמה מאושר זושא!", "מה טוב חלקו ומה נעים גורלו", "מודה אני לפניך בורא עולם על החסד העצום שעשית עמדי".

בעל הבית לא הצליח להבין את פשר השמחה והרוגע על פני הצדיק, ובחמת זעם פנה אליו וזעק: "מה הנך כה מאושר?!" "ראה את מצבך הדל והאומלל – כולך ספוג ורטוב, עוני ומכאוב נגזר עליך, מי יודע מתי בא דבר מאכל רגיל לפיך, ואתה שוכב כאן למרגלות התנור ומודה להקב"ה כאילו שוכב אתה בביתך המהודר על יצועיך הנוחים ואינך יודע צער מהו!..."

"אוי כמה זושא צריך להודות להלל ולשבח את הבורא על כל החסדים והטובות!" עונה הצדיק לעומתו – "זושא יכול לנענע את ידיו!", "זושא מצליח להזיז את רגליו!", "זושא מסובב בקלות את כל גופו!" – "אברים שפלגת בנו הם הם יודו ויברכו וישבחו..."

כאן כבר לא הצליח בעל הבית לעצור ברוחו, בטוח היה כי אורחו מעורער בנפשו רח"ל וביקש לסלקו מביתו בטרם יהפוך את כל אשר לו. הרבי הקדוש התקרב אליו והסביר בטוב טעם את התנהגותו:

"זה לא מכבר התארחתי במעונך של אחד המיוחד בעשירי העם, זכיתי לסעוד סעודה דשנה ושמנה בביתו המהודר והמפואר, ואני שבעתי רק מלראות את המאכלים הנפלאים שהוגשו במיטב הכלים הנאים והמשובחים, והתענגתי רק מראות את שלל הפאר וההדר שגדשו את ההיכל הגדול של העשיר הגדול.

"והנה מגיע זמן הסעודה, ואל השולחן מובל הנגיד המפורסם על ידי חבורת משרתים המקיפים את מיטתו – כיסאו, צוות שלם של עוזרים וסייענים ממונים על מלאכת הושבת האדון המכובד אל השולחן.

התחנך האיש: "אני וחברי באנו יחד והוא חוזר לביתו ואני אמות כאן?" אמר לו: "שוטה שבעולם! אדם מפליג בספינה, אם לא יתקן אותה בארץ, מה יעשה בתהומות כשבאים עליו גלי הים? כן מי שלא יתקן עצמו בחייו מה יעשה במיתתו? ועכשיו מה שעשית עשוי... שהגיע זמנך למות..." אמר לו האיש: "אם כן המתן לי עד שאלך לספר בשבחו של מקום על כל מה שעשה והטיב עמיי". אמר לו מלאך המות: "מאחר שאתה מבקש לספר בשבחו של מקום יוסיפו שנותיך!" (עפ"י המדרש)

רואים ממעשה זה עד כמה גדול כוחה של הודאה ושבח להשיי"ת לבטל גזרת מות שכבר נגזרה עליו ולהוסיף לו שנות חיים.

וכתב **הקב הישר** (פרק יח): תיקנו חז"ל לומר בכל יום "מזמור לתודה..." שצריך אדם להודות בכל יום ויום... כי אין בעל הנס מכיר בניסו (נדה לא)... ואין לך אדם שלא נעשה לו נס, בפרט בדורות האלו אשר הצרות מתגברות בכל יום ויום... וכל מי אשר משפיע עליו הקב"ה שפע של ברכה, שזכה לישב בביתו בהשקט ובבטח, ופרנסתו סדורה שצריך ליתן שבח והודיה להקב"ה על זאת".

שאלה נוקבת שאל **הגאון רבי אביגדור מילר זצ"ל** – דוד המלך אומר: "דִּשְׁנַת בְּשִׁמְךָ רֹאשִׁי פֹּסֵי רְגְלֶיךָ", מדוע רק לדוד המלך היתה הכוס מלאה בהודאה לה? למה אנתנו לא מרגישים כוס רוויה בהודאה לה? על חסדיו אנתנו? והוא ביאר נפלא! הכוס של דוד המלך היתה שלמה, הכוס שלנו יש בה חור בתחתיתה! כל חסד שה' עושה – נכנס – אנתנו מודים וזה נעלם! לא זוכרים אחרי זמן מזה! נשאר לנו רק את ההודאה האחרונה. דוד המלך שכוסו היתה שלמה, היה מודה להקב"ה על כל חסדיו גם בעבר כי הם היו אצלו בכוס המלאה – 'פֹּסֵי רְגְלֶיךָ'!

צריכים לדעת! כשאדם חי בהרגשה של 'כוסי רוויה' בימה אשיב לה – אז הוא יזכה למה שזכה דוד המלך – 'גם פי אלף בְּגֵימָה צְלָמֹת לֹא אֵיךָ רָע פִּי אֶתָּה עֲמָדִי!' – נפשו תתמלא בכוס רוויה של חוסן ואמונה.

אומר המדרש (בראשית רבה א, ו): "בראשית ברא - בזכות ביכורים שנקראו 'ראשית' נברא העולם". ויש לשאול: מהי מעלתה המיוחדת של מצוות ביכורים, עד שאמרו שבזכותה נברא העולם?

מסביר בעל "**לקח טוב**": בכדי להגיע לאמונה שהקב"ה ברא שמים וארץ אין צורך בחכמה יתירה; התבוננות מעטה מביאה כל אדם להכרה שיש בורא עולם, שכן אי אפשר לבירה בלי מנהיג. לעומת זאת, קשה להבחין ולהאמין שגם הדברים הנעשים על ידי האדם מכונים ומודרכים משמיים. נטייתנו הטבעית היא לחשוב כי "כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה", אך האמת לאמיתה היא שעל כל נשימה ונשימה אנו צריכים להודות לה' יתברך ולהללו, כי בכל רגע הוא משפיע עלינו חיים וכח, כמו שנאמר: "ואתה מחיה את כולם". בלעדי השפעתו יתברך היינו כפגרים מתים, וכל מה שיש לנו הוא רק מאיתו - **אין עוד מלבדו!**

ביטוי לרעיון זה אנו מוצאים בתחילת פרשה "כי תצא". שם נאמר: "כי-תצא למלחמה, על-איבך". יציאה למלחמה כוללת חיל גדול, סוסים, פרשים וכלי מלחמה, ובכל זאת על האדם להאמין ש"ויִנְתְּנוּ ה' אֱלֹהֶיךָ, בְּיָדְךָ", כי ה' איש מלחמה והוא עושה את הכל.

יסוד חשוב זה באמונה משרישה בליבנו מצוות הביכורים. האדם חרש, זרע, קצר, והביא את היבול אל תוך ביתו, ואחר כך הוא בא אל הכהן ואמר (כו, ו): "וְעֵתָּה, הִנֵּה הִבֵּאתִי אֶת-רֵאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה, אֲשֶׁר-נָתַתָּה לִּי, ה'" בפעולה זו הוא מבטל את מחשבת כחי ועוצם ידי. ובאמרו: "אֲשֶׁר-נָתַתָּה לִּי" הוא מביע את ההכרה שאת הכל עושה ה' יתברך

זה מה שאמרו חז"ל (ראש השנה טז): "אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם" - עליכם דווקא. אין זה מספיק שהאדם מכיר שהקב"ה ברא את העולם, אלא עליו להמליך את ה' על עצמו, על כל איבר ואיבר ועל כל מעשיו. וכמו כן כוללת המלכת ה' הכרה ללא כל פקפוק שכל מה שעושה האדם באיבריו הכל הוא מכח ה' ולא מכח האדם כלל וכלל.

ההודאה לה', היא ביטוי לאמונה שאנו קשורים ומחוברים לבורא עולם, וכל מה שיש לנו - יש לנו ממנו.

ואומרים חכמים, שאם אין האדם מכיר ומודה לריבונו של עולם אין לעולם צורך בו" (בע"ה נרחיב בנושא זה בגיליון הבא)

התורה מלמדת אותנו שיש צורך על האדם לקנות את מידת הכרת הטוב, כי אדם המרגיל את עצמו בכך, יזכה לאחר מכן גם להשתמש באותה המידה כלפי ריבונו של עולם. ואמרו חז"ל: 'כל הכופר בטובתו של חברו סוף כופר בטובתו של מקום'.

מעשה היה בשופט שישב בערכה של בית המשפט, והתבקש על ידי אחד מהצדדים לפסול את עצמו בשל טובה שעשה לו הצד שכנגד והיה כאן חשש משום השיי"ת המשפט.

ענה השופט ביהירות: 'בית המשפט יודע להתעלות על עצמו'. שמע המשגיח ר' מאיר חדש זצ"ל את הדברים, ומיד ענה במשפט סלבודקאי מפעים: 'הוא יתעלה על עצמו?! אם כן לדרגת אדם לא הגיעו!', **כי מי שחושב שביכולתו להתעלות על רגשות הכרת הטוב שיש בו, הרי חסר בו במידת האדם שבו**. כי אדם, מהותו, זה הכרת הטוב למיטיב לו

אחד מתלמידיו של הגאון **רבי אליהו שווי זצוק"ל** (ראש ישיבת פילדלפיה ונשיא מועצת גדולי התורה בארצות הברית) לא זכה לזרע של קיימא במשך שנים. והיה היום ונולד לו בן זכר.

כיון שהתינוק היה פג, טיפלו בו בחודשי חייו הראשונים בפגייה שבבית החולים. הצוות התמסר לתינוק, ואבי הבן חש כלפיהם הכרת הטוב גדולה.

כאשר הגיע יום השחרור ניגש התלמיד לרבי אלי' ושאל כיצד לדעתו עליו להביע בפני הצוות את הכרת הטוב. השאלה לא הייתה מורכבת במיוחד, שכן כל הספק נע בין מכתב תודה, פרחים, ציור קיר או ממתקים. אך שמעו נא כיצד התייחס רבי אלי' לשאלה:

"אל תקנה כלום", קבע רבי אלי'. "אבל הם הרי עשו עבור בני המון?" תמה האברך. הסביר לו רבי אלי': אני מציע לך, במקום לגמול להם עם פרחים תגיע עם הילד לביה"ח בכל שנה ביום ההולדת שלו". ואכן מדי שנה נסע האברך עם הילד לביה"ח והראה לצוות כיצד הפג הולך ומתפתח. כעבור שלוש עשרה שנה, לקראת הבר מצוה, הופיע הבחור בביה"ח וחילק הזמנות לצוות.

זמן קצר אחר כך הגיע לאביו הביתה מכתב אישי מראש המחלקה. "מזל טוב", נכתב שם, "רצינו שתדעו עד כמה הביקורים שלכם ריגשו אותנו. במשך השנים אנתנו עובדים בסביבה בעלת סיכון גבוה ואף פעם איננו יודעים אם הדברים בסופו של דבר תסדרו לאחר שהיילוד עוזב את טיפולנו. אין לנו אפילו מידע מועט מה ייצא מכל עמלנו. "אני אישית עדיין לא הייתי בבית החולים כאשר הילד שלכם טופל כאן, אבל כדאי שתדעו לכם שאנתנו עוסקים בתפקיד קשה, ובדרך כלל נעשים הדברים ללא כל תודה. במשך השנים משמש בנכם עבורנו כדוגמא למה שיכול להתהוות מכל פג. שוב ושוב אנו מזכירים את אותו התינוק, מתוך ידיעה שכל תינוק שאנו מטפלים בו ייתכן שיגדל ויתפתח כמו בנכם.

"אנשים רבים שולחים לנו פרחים, בלוניים וממתקים. הפרחים נובלים, הבלוניים מתפוצצים, הממתקים נאכלים, אבל שוויה וערכה של המתנה שאתם נתתם לנו – עולה מעבר לכל דמיון". (יתד נאמן שמות תשע"א)

פחות משבועיים לפנינו לראש השנה. עלינו לפקוח עיניים, ולראות את כל הטוב, להתפעל, להתפעם, להודות ולהלל – ואם יודעים להגיד תודה, מקבלים פי כמה וכמה יותר, ובמאור פנים, ובכך נזכה למילוי משאלותינו לטובה.

אולם, דרכו של אדם שאין הוא מעריך כראוי את מה שיש לו. עליו להכיר בטובה, לפנות לנותן אותה ולהודות. **הודאה על גאולת העבר, תפתח שערי שמיים לבקשות העתיד**. ומובא בספה"ק, שבזה שבעצמו מודה ומשבח להשיי"ת על כל הטובות, זוכה שהשיי"ת ימשיך וישפיע עליו טובות וישועות.

מעשה בשני אנשים שהיו מהלכים בדרך למסחרם. פגשו באדם שהיה סומא בשתי עיניו, הוציא האחד מעות מכיסו ונתן לסומא. אמר הלה לזה שהלך עמו: "תן לו גם אתה כמו שאני נתתי". השיב ההוא: "איני נותן לו כלום משום שאיני מכירו כמוך, ויפה עשית שנתת לו". והמשיכו לדרכם.

והנה פוגשים הם במלאך המות אמר להם: "להיכן אתם הולכים?" אמרו לו "לסחורה". והם לא ידעו שהוא מלאך המות. מיד אמר להם "אני מלאך המות!" פחדו ונפלו על פניהם. אמר מלאך המות לאיש שנתן צדקה לסומא: "אתה נפדת ממות", וקרא עליו המקרא "ויהלך לפניך צדקך..." ולשני אמר: "כבר סופך בידי והגיע יום מיתתך..."

 לע"נ אסתר מזרחי בת יחזקאל וכתון ז"ל נלב"ע ב' טבת ה'תש"פ. ת.נ.צ.ב.ה.	 לע"נ ר' יצחק ב"ר נסים מזרחי ז"ל נלב"ע י"ח תשרי ה'תשס"ט. ת.נ.צ.ב.ה.
---	--